

СЕКЦІЯ 6

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Керівник секції – канд. юрид. наук, доц. Інна КИЛИМНИК
Секретар секції – канд. юрид. наук,
ст. викл. Катерина ВРУБЛЕВСЬКА-МІСЮНА

ЦИФРОВІЗАЦІЯ В ОСВІТІ І ЇЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

АСТАХОВ Віктор Вікторович
канд. юрид. наук, професор,
ХГУ "Народна українська академія"

Створення конституційно-правових засад інформаційних відносин та визначення завдань на найближчу перспективу побудови інформаційного суспільства є одним з найважливіших напрямків на шляху становлення України як соціальної і правової держави, яке відбувається в умовах бурхливого розвитку суспільних відносин в інформаційній сфері.

Причому вибуховому зростанню використання в останні роки інформаційних технологій, як взагалі, та в освітньому просторі зокрема сприяли негативні обставини, пов'язані з пандемією і, згодом, воєнним становищем у країні. Практично повністю переведені на "інформаційні рейки" процеси навчання, вступу до вищих закладів освіти, ведення документації та ділового листування тощо. — все це міцно закріпилося в інформаційній сфері. Очевидно, в цих умовах в орбіту освоєння нових технологій виявилися втягнуті практично всі верстви населення, у зв'язку з чим зростає попит на багато нових інформаційних продуктів, розширюється сфера навчання з їх використання і зрештою процеси інформатизації суспільства в цілому набули лавиноподібного і хаотичного характеру.

Зрозуміло, що при цьому існують і негативні сторони зазначених процесів, оскільки онлайн-формат не може замінити все, що дає живий простір університету навіть за умови, що вони в нинішніх умовах виступають одним із найважливіших інструментів розширення можливостей отримання знань. На жаль, як показує практика, онлайн-зміни сприяють утвердженню тенденцій до суто поверхового навчання, аналогічного програмам, які пропонують багато комерсантів від освіти. Тому не викликає сумніву, що як тільки виникне можливість "живого навчання", онлайн формат має стати другорядним, одним із багатьох додаткових, оскільки незважаючи на неминучість змін у бік цифровізації освіти, університети повинні зберегтися у вигляді, що склався протягом століть, і не втратити істинного статусу Класичного Університету,

який виступає єдиною інституцією, здатною протистояти профануванню освіти та науки.

Однак це все завдання, нехай на доступну для огляду, але перспективу. А нині найгострішою проблемою є реформа української системи освіти, яка триває за часом з глибокою економічною та політичною трансформацією суспільства. Сукупність труднощів, що виникли, значно послабила економічні та фінансові важелі підтримки проведених перетворень, які, при всіх позитивних зрушеннях, невиправдано затяглися. Свій негативний вплив на ці процеси надали також важко керовані ринкові перетворення, корінна ломка принципів та елементів колишньої освітньої системи, яка проводилася без належної критичної та об'єктивної оцінки її позитивних та негативних якостей, а також світова фінансова криза, пандемія, загострення внутрішньополітичної ситуації, що суттєво посилилося після початку війни, що разом із зазначеними вище проблемами веде до реальної загрози деградації системи освіти, яка в цих умовах, як пріоритетна сфера розвитку суспільства, як ніхто потребує розширеного використання найпередовіших ідей, серед яких на пріоритетних місцях посідають інформаційні технології (ІТ).

Але незважаючи на те, що їх розвиток та застосування в освітній сфері сприяє бурхливому зростанню автоматизації та цифровізації освітньої діяльності, дозволяє прискорити та упростити процеси, знизити витрати на паперову документацію та, в результаті, суттєво підвищити ефективність роботи як освітніх структур, так і всієї системи в цілому, сьогодні, на жаль, доводиться констатувати, що в Україні практично немає ґрунтовних, системних та комплексних досліджень у сфері ІТ-права. Приємним винятком із зазначеного є поодинокі труди на рівні підручників таких відомих вітчизняних науковців, як Є. Харитонов, О. Харитонova, О. Яворська, Т. Бачинський, що вийшли друком останнім часом. Решта ж наукових доробків має фрагментарний характер і присвячена окремим аспектам використання ІТ.

Ситуація, яка склалася в системі нормативно-правових актів, регулюючих відносини в ІТ сфері, ще гірша. Так, наприклад, незважаючи на те, що офіційною точкою появи українського сегмента мережі Інтернет вважається 1 грудня 1992 р., коли Україні було офіційно делеговано домен “.ua”, на рівні нормативно-правових актів про Інтернет фактично вперше заговорили лише у Посланні Президента України до Верховної Ради України “Україна: поступ у ХХІ століття Стратегія економічної та соціальної політики на 2000–2004 рр.”, у якому все звелось до одного абзацу: “Особливу увагу слід приділити розвитку мережі “Інтернет” в Україні” [1]. Більш комплексно це питання згодом було розглянуто в Указі Президента України “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні” [2]. Минуло більш 20 років і, як свідчать дані офіційного порталу Верховної Ради України, майже 4000 нормативно-правових актів тим чи іншим чином регулюють відносини, опосередковані Інтернетом. Водночас аналіз цих актів дає підстави стверджувати, що регулювання відносин у сфері ІТ має в Україні несистемний

характер, юридично регламентуючи лише окремі сфери, в яких вони використовуються [3].

Таким чином ми вважаємо, що дослідження правових аспектів державного регулювання відносин у сфері ІТ є важливим і актуальним. Але у найближчий термін вкрай необхідні дослідження теоретичних, нормативних та організаційно-правових проблем формування та реалізації державної політики в інформаційній сфері, оскільки усунення величезної кількості протиріч, помилок, повторювань та ін. в чинному законодавстві можливе тільки, на наш погляд, шляхом ретельної систематизації інформаційного та освітнього законодавства.

Список використаних джерел:

1. Україна: поступ у XXI століття Стратегія економічної та соціальної політики на 2000–2004 рр.: Послання Президента України до Верховної Ради України від 23 лютого 2000 р. № 276а/2000. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/276%D0%B0/2000> (дата звернення: 12.11.2023).

2. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31 липня 2000 р. № 928/2000. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928/2000> (дата звернення: 12.11.2023).

3. Стефанчук Р. О. Інформаційні технології та право: quo vadis? / Р. О. Стефанчук // Право України. - 2018. - № 1. - С. 30-50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2018_1_5

ПІДСТАВИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ОBOB'ЯЗКУ ВИКОНАННЯ ЗOBOB'ЯЗАНЬ OBOUMOBЛЕНІ BOЄННИМ СТАНОМ

***БОЧКОВА Інга Ігорівна,**
канд. юрид. наук, ст. викладач,
ГОНЧАРОВ Дмитро Олександрович,
здобувач вищої освіти
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

Сьогодні в умовах воєнного стану особливої гостроти набувають питання: як слід поводитись юридичним або фізичним особам у разі неможливості виконати свої зобов'язання та як захистити себе від відповідальності за невиконання у встановлений строк своїх зобов'язань.

Указом Президента України в державі було введено воєнний стан з 05 год. 30 хв. 24 лютого 2022 року [1].

Воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в країні або окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки